21.9.2026

Päätös Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen hakemukseen alijäämän kattamiskauden jatkamisesta vuoteen 2027

Asia

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021), jäljempänä *hyvinvointialuelaki*, 115 a §:n 1 momentin mukaan valtiovarainministeriö voi hyvinvointialueen hakemuksesta päättää alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamisesta.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue haki 16.6.2026 hyvinvointialuelain 115 a §:ssä tarkoitettua alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamista vuoteen 2027.

Päätös on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Valmistelun yhteydessä on kuultu sosiaali- ja terveysministeriötä.

Päätös

Valtiovarainministeriö hyväksyy Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen hakemuksen. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen on katettava taseeseensa kertynyt alijäämä vuoden 2027 loppuun mennessä.

Perustelut

1. Sovellettava lainsäädäntö

Hyvinvointialuelain 115 a §:n 1 momentin mukaan, jos hyvinvointialue ei voi kattaa taseeseensa kertynyttä alijäämää 115 §:n 2 momentissa säädetyssä määräajassa, valtiovarainministeriö voi hyvinvointialueen hakemuksesta päättää, että alijäämä on katettava vuoden 2027, 2028 tai 2029 loppuun mennessä.

Valtiovarainministeriö voi tehdä kyseisen päätöksen, jos:

1) määräajan jatkaminen on välttämätöntä lainsäädännön noudattamiseksi;
2) kertynyt alijäämä on katettavissa 1 momentissa säädetyssä määräajassa; ja
3) hyvinvointialueella on aluevaltuuston hyväksymä suunnitelma kertyneen alijäämän kattamiseksi viipymättä.

Hyvinvointialue voi tehdä hakemuksen aluehallituksen laadittua tilinpäätöksen. Valtiovarainministeriö tekee päätöksen aluevaltuuston vahvistamien tilinpäätöstietojen perusteella.

Pääsääntönä säilyy velvoite kattaa kertynyt alijäämä hyvinvointialuelain 115 §:n 2 momentissa säädetyssä määräajassa.

Määräajan jatkamisen tulee olla hyvinvointialueelle sillä tavoin välttämätöntä, että ilman sitä alue ei pysty noudattamaan sekä voimassa olevaa hyvinvointialueiden toimintaa että taloutta koskevaa lainsäädäntöä siten, ettei todennäköisesti synny merkittävää riskiä lainsäädännön noudattamatta jättämiselle. Edellytyksenä olevalla välttämättömyydellä tarkoitetaan myös sitä, että määräaikaa voidaan jatkaa vain sen verran, missä ajassa kyseisen hyvinvointialueen alijäämä on perustuen taloustietoihin ja hyvinvointialueen suunnitelmaan objektiivisesti arvioiden mahdollista kattaa.

Määräaikaa ei toisaalta voi jatkaa, ellei alijäämä objektiivisesti arvioiden ole katettavissa uuden määräajan puitteissa. Arviointi perustuu aluekohtaiseen arvioon.

Hyvinvointialueen tulee liittää hakemukseensa aluevaltuuston hyväksymä toimeenpantavissa oleva suunnitelma yksilöidyistä toimenpiteistä alijäämän kattamiseksi mahdollisimman pian. Suunnitelmassa on kuvattava toimenpiteiden taloudelliset vaikutukset. Osana hyvinvointialueen toimintakertomusta tulee olla selvitys alijäämän kattamista koskevien toimenpiteiden toteutumisesta tilikaudella ja riittävyydestä jatkettuna määräaikana.

Hyvinvointialuelain 115 a §:n 3 momentin mukaan hakemus on tehtävä alijäämän kattamista koskevan määräajan päättymisvuoden elokuun loppuun mennessä. Hakemus olisi näin ollen tehtävä alijäämän kattamista koskevan määräajan päättymisvuoden eli käytännössä vuoden 2026 tai valtiovarainministeriön päätöksen mukaisen voimassa olevan määräajan päättymisvuoden elokuun loppuun mennessä. Määräajan jatkaminen on sidottu alijäämän kattamiskauden päättymiseen, jolloin hyvinvointialueen tulee ensisijaisesti pyrkiä kattamaan alijäämä kulloinkin voimassa olevassa määräajassa.

2. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen hakemuksen oikeudellisten edellytysten arviointi

2.1. Hyvinvointialueen hakemus ja suunnitelma

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen aluevaltuusto on 15.6.2026 päättänyt hakea alijäämän kattamismääräajan jatkamista vuoden 2027 loppuun ja hyväksynyt suunnitelman kertyneen alijäämän kattamiseksi. Aluevaltuusto on hyväksynyt vuoden 2025 tilinpäätöksen 25.5.2026.

Hyvinvointialueelta on hakemuksen käsittelyn yhteydessä pyydetty hallintolain (434/2003) 31 ja 32 §:n mukaisesti lisäselvitystä liittyen aluevaltuuston hyväksymään suunnitelmaan kertyneen alijäämän kattamiseksi. Aluevaltuusto on käsitellyt päivitetyn suunnitelman 14.9.2026 ja se on toimitettu valtiovarainministeriöön 16.9.2026. Lisäksi hyvinvointialuetta on kuultu hallintolain 34 §:n mukaisesti suullisesti 17.8.2026 ja kirjallisesti 16.9.2026.

Hyvinvointialueen hakemus sisältää päivitetyt tuloslaskelmat haettavalle alijäämän kattamiskaudelle vuoden 2027 loppuun sekä kuvauksen tasapainottamiskeinoista. Talouden tasapainottaminen toteutetaan vuosien 2023–2025 ja vuoden 2026 talousarvioon sisältyneillä toimenpiteillä sekä vuoden 2026 muutostalousarvion lisäsopeutuksella. Vuoden 2027 tasapainotustoimet toteutetaan aluehallituksen hyväksymän talousarvion 2027 suunnittelukehyksen ja kesällä 2026 alueella käytyjen yhteistoimintaneuvottelujen kautta. Talouden tasapainottamista tuetaan myöhemmin vuonna 2026 päätöksentekoon tulevalla sosiaali-. ja terveydenhuollon järjestämissuunnitelmalla. Hyvinvointialueen hakemuksen mukaisesti näillä toimenpiteillä kertynyt alijäämä tulee katetuksi vuonna 2027. Hakemukseen sisältyvien tuloslaskelmien mukaan vuoden 2026 toteutuessa muutostalousarvion mukaisesti vuodelle 2027 tarvittaisiin vähintään 15 milj. euron sopeuttamistoimenpiteet, joilla alijäämä saataisiin katettua toimintakatteen ollessa -1969,9 milj. euroa. Jos vuoden 2026 ylijäämä on muutostalousarviota heikompi, tällöin myös sopeuttamistoimenpiteiden määrä kasvaa. Aluehallituksen 2.6.2026 hyväksymässä vuoden 2027 talousarvion suunnittelukehyksessä on tavoitteellisempi toimintakate -1948,9 milj. euroa.

Hakemuksen käsittelyä varten toimitetun lisäselvityksen mukaan yhteistoimintamenettelyjen taloudelliset vaikutukset vuodelle 2027 ovat yhteensä 28,8 milj. euroa, josta henkilöstövähennysten taloudelliset vaikutukset ovat 25,4 milj. euroa ja muut vaikutukset, kuten henkilöstöetuudet, 3,4 milj. euroa. Henkilöstövähennysten yksilöidyt vaikutukset toimialueittain on kuvattu hyvinvointialueen toimittamassa lisäselvityksessä. Sopeuttamistoimenpiteiden määrä on näin ollen tuloslaskelmilla esitettyä alijäämien kattamiseksi vaadittavaa sopeuttamistoimenpiteiden vähimmäismäärää suurempi.

2.2. Hyvinvointialueen talouden ja toiminnan tilanne

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen tilikaudet 2023 ja 2024 olivat alijäämäisiä. Alijäämää kertyi 72,2 milj. euroa vuonna 2023 ja 50,7 milj. euroa vuonna 2024. Vuonna 2025 alueen talous kääntyi 57,3 milj. euroa ylijäämäiseksi. Hyvinvointialueella on taseessa kertynyttä alijäämää vuoden 2025 lopussa 76,6 milj. euroa (183 euroa / asukas, maan keskiarvo 303 euroa / asukas). Alueella on lisäksi poistoeroa 8,0 milj. euroa, jolloin katettavan alijäämän määrä on vuoden 2025 lopussa 68,6 milj. euroa.

Hyvinvointialueen nettokustannukset[1] kasvoivat 10,6 % vuonna 2023 (maan keskiarvo 11,9 %), 3,0 % vuonna 2024 (maan keskiarvo 2,9 %) ja 3,6 % vuonna 2025 (maan keskiarvo 1,3 %). Vuonna 2025 alueen nettokustannukset olivat 1924,5 milj. euroa (4605 euroa / asukas, maan keskiarvo 4541 euroa / asukas). Nettokustannukset ovat kasvaneet vuonna 2023 maan keskiarvoa hitaammin ja vuosina 2024–2025 maan keskimääräistä tasoa nopeammin.

Valtion rahoitus on alueen saaman maksatuspäätöksen mukaan vuonna 2026 noin 2051,9 milj. euroa (kasvua 3,6 %). Rahoituksen ennakoitiin olevan 30.4.2026 julkaistun hyvinvointialueiden rahoituslaskelman mukaan 2083,7 milj. euroa vuonna 2027 (kasvua 1,6 %) ja 21.9.2026 julkaistun rahoituslaskelman mukaan arvio on tarkentunut 2081,3 milj. euroon (kasvua 1,4 %). Alueen katettavan alijäämän määrä on 3,3 % suhteessa vuoden 2026 valtion rahoitukseen.

Hyvinvointialueen alkuperäinen talousarvio 2026 oli laadittu 37,1 milj. euroa ylijäämäiseksi. Alue on tehnyt toukokuussa 2026 talousarviomuutoksen, jonka mukaisesti tavoitellaan 58,1 milj. euron ylijäämää vuodelle 2026. Muutostalousarvion 2026 mukaiset nettokustannukset olisivat 1994,9 milj. euroa (kasvua 3,7 % 2025 tilinpäätökseen verrattuna). Muutostalousarvion perusteella alueen katettavan alijäämän määrä vuoden 2026 lopussa olisi noin 11,6 milj. euroa.

Hyvinvointialueen Valtiokonttorille elokuussa 2026 toimittaman tilinpäätösennusteen mukaan tilikauden ylijäämä olisi 58,0 milj. euroa ja nettokustannukset 1995,3 milj. euroa (kasvua 3,7 % 2025 tilinpäätökseen verrattuna). Ennusteen perusteella katettavan alijäämän määrä vuoden 2026 lopussa olisi noin 12,0 milj. euroa. Alue on 16.9.2026 todennut ennusteen olevan edelleen 58,0 milj. euroa ylijäämäinen. Hyvinvointialueen Valtionkonttorille toimittaman 7/2026 kirjanpidon toteuman mukainen nettokustannusten kasvu edeltävän vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden on noin 4,2 %.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue on investoinut merkittävästi, minkä vuoksi alueen poistot ja rahoitusmenot ovat kasvaneet hyvinvointialueen toiminnan ensimmäisinä vuosina ja niiden kasvun ennakoidaan jatkuvan myös jatkettavan alijäämän kattamiskauden aikana. Alueen toimintakatteen muutoksen kautta tarkasteltuna kustannusten kasvu ilman rahoitustuottoja ja -kuluja sekä poistoja on ollut 2,5 % vuosina 2024 ja 2025 ja sen ennakoidaan olevan 3,4 % vuonna 2026 (tilinpäätösennuste) ja 3,1 % vuonna 2027 (hakemukseen liitetyt tuloslaskelmat), mikä on vastaavien ajankohtien nettokustannusten kasvua vähemmän.

Jos hyvinvointialueen alijäämä 68,6 milj. euroa katettaisiin vuoden 2026 loppuun mennessä, sallisi se valtiovarainministeriön arvion mukaan alueen nettokustannuksille enintään noin 3,1 % kasvun vuonna 2026 verrattuna vuoden 2025 nettokustannusten tasoon. Valtiovarainministeriön arvion mukaan perustuen

[1] Nettokustannukset = -toimintakate - rahoitustuotot ja -kulut + poistot ja arvonalentumiset.

30.4.2026 ja 21.9.2026 julkaistuihin hyvinvointialueiden rahoituslaskelmiin alijäämien kattaminen vuoden 2027 loppuun mennessä edellyttäisi alueelta vuotuisesti nettokustannusten kasvua keskimäärin korkeintaan 3,7 % ajalla 2026–2027.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ikärakenne on yksi maan nuorimmista. Alueen palvelutarvetta kasvattaa alueen maan keskiarvoa suurempi sairastavuus (111) ja työkyvyttömyys (128). Alueella korostuu erityisesti nuorten työttömien, joita on suhteellisesti enemmän kuin maassa keskimäärin, määrä. Väestöennusteiden mukaan alueen väkiluku kasvaa vuoteen 2040 mennessä noin 4,7 %. Väestöennusteiden perusteella voidaan olettaa, että tulevina vuosikymmeninä lasten ja nuorten palvelutarve pienenee ja ikääntyneiden palvelutarve kasvaa.

Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toteutuvat pääsääntöisesti hyvin. Alueen lasten, nuorten ja perheiden palveluissa on kuitenkin havaittu puutteita palvelutarpeeseen vastaamisessa, henkilöstön riittävyydessä sekä määräajoissa pysymisessä. Alueen lastensuojelun palvelutarpeen arvioinneista valmistui keväällä 2026 lakisääteisessä kolmessa kuukaudessa vain kaksi kolmasosaa (65 %, koko maassa 89 %). Alueen maan keskitasoa korkeampi sairastavuus ja erityisesti nuorisotyöttömyys edellyttävät kykyä vastata kasvavaan sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelujen tarpeeseen.

Hyvinvointialueen hakemuksessa esitetyn sekä hyvinvointialuelain 13 a §:n mukaisissa hyvinvointialueneuvotteluissa todetun mukaisesti hyvinvointialue on onnistunut tekemään sopeuttamistoimenpiteitä. Toimien toteutumista ja niiden vaikutuksia talouden ja toiminnan tasapainoon seurataan osana hyvinvointialueiden vuotuista ohjausta.

3. Kokonaisarvio alijäämien kattamista koskevan määräajan jatkamisesta

Päätöksentekohetkellä tiedossa olevan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen viimeisimmän tilinpäätösennusteen perusteella vuoden 2026 lopussa katettavan alijäämän määrä olisi noin 12 milj. euroa. Hyvinvointialue on vuoden 2026 aikana tehnyt talousarviomuutoksen ja toteuttanut toimenpiteitä, joilla nettokustannusten kasvua on hillitty aikaisemmin suunniteltua enemmän. Loppuvuodelle 2026 ei ole selkeästi osoitettavissa toimenpiteitä, joilla jäljellä oleva alijäämä voitaisiin kattaa vuoden 2026 aikana vaarantamatta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen edellytyksiä ottaen huomioon myös erilaisten toimenpiteiden edellyttämä päätöksenteko- ja toimeenpanoaika. Näin ollen määräajan jatkamisen katsotaan olevan välttämätöntä.

Kertyneen alijäämän kattaminen vuoden 2027 loppuun mennessä sallii hyvinvointialueen nettokustannuksille (myös ilman rahoitustulojen ja -menojen sekä poistojen vaikutusta arvioituna) vuosittaisen keskimääräisen kasvun, joka on suurempi kuin hyvinvointialueiden keskimääräinen vuotuinen nettokustannusten

kasvu vuosina 2024–2025. Kyseistä nettokustannusten kasvun tasoa voidaan pitää mahdollisena saavuttaa tilanteessa, jossa hyvinvointialueiden on tullut vuodesta 2023 alkaen sopeuttaa toimintaansa vastaamaan saamaansa rahoitusta. Alueen vuoden 2026 aikana toteuttamat sekä vuodelle 2027 suunnittelemat toimenpiteet osoittavat, että alijäämä on katettavissa vuoden 2027 loppuun jatkettuna määräaikana.

Sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy valtiovarainministeriön näkemykseen siitä, että alijäämien kattamista koskevan määräajan jatkaminen on välttämätöntä hyvinvointialuetta koskevan lainsäädännön noudattamiseksi ja alijäämä on mahdollista kattaa vuoteen 2027 mennessä. Hyvinvointialueen hakemuksen, sopeuttamissuunnitelman ja muiden alueelta saatujen selvitysten perusteella sosiaali- ja terveysministeriö arvioi, että alueen suunnittelemat sopeuttamistoimenpiteet voivat olla toteutettavissa ilman, että hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut vaarantuisivat.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen tulee esittää kussakin toimintakertomuksessaan selvitys alijäämän kattamista koskevien toimenpiteiden toteutumisesta tilikaudella ja riittävyydestä päätöksen mukaisena määräaikana.

Muutoksenhaku

Päätökseen saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta. Hyvinvointialuelain 138 §:n 3 momentin mukaan muutoksenhausta valtion viranomaisen päätökseen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019), ellei mainitussa laissa tästä poiketa. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Sovellettavat lainkohdat

Laki hyvinvointialueesta (611/2021) 115, 115 a ja 138 §

Hallintolaki (434/2003) 31, 32 ja 34 §

Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen

Hallitusneuvos Kirsi Ruuhonen

Liitteet	Valitusosoitus Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamisesta
Jakelu	Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Tiedoksi	Valtiosihteeri kansliapäällikkönä Juha Majanen, valtiovarainministeriö Sosiaali- ja terveysministeriö Sisäministeriö

VN/19284/2026-VM-7

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Ruuhonen Kirsi 91346626B	Ikonen Anna-Kaisa 913080200
2026-09-21	2026-09-24